

Programa Baobab

Un impuls al lleure comunitari

Nom del programa

Baobab

Programa impulsat per

l'Ajuntament de Barcelona a través de l'Institut Municipal d'Educació (IMEB)

Àmbits

Educació i Afers socials i desigualtat

Típus d'avaluació

Implementació

Objectiu

Conèixer quina és la cobertura del programa així com detectar bones pràctiques i àrees de millora

Període d'anàlisi

2016 - 2018

Avaluació encarregada per

Foment de Ciutat S.A. en col·laboració amb l'Institut Municipal d'Educació de Barcelona (IMEB)

Avaluació realitzada per

Ivàlua

Analistes

Marçal Farré, Núria Comas, Ysabel Esquerri i Inés Reineke

El programa Baobab, promogut per l'Ajuntament de Barcelona a través de l'Institut Municipal d'Educació (IMEB), es va posar en marxa l'any 2016 amb l'objectiu d'estimular i reforçar projectes de lleure educatiu de base comunitària en barris inclosos en el Pla de Barris de Barcelona. Aquesta iniciativa dona resposta a les necessitats educatives detectades a aquests barris, on infants i joves tenen poques oportunitats de participació en aquest tipus de lleure.

Hi ha desigualtat territorial en l'accés al lleure educatiu a Barcelona.

El 2017, a una vintena de barris de Barcelona no hi havia cap entitat de lleure. Bona part d'aquests barris coincidien amb algunes de les zones amb una menor renda familiar disponible.

El programa contribueix a que els barris d'actuació puguin comptar amb almenys una entitat de lleure.

Durant l'any 2018 s'ha constituït la primera entitat de lleure sorgida

El 2017, a una vintena de barris de Barcelona no hi havia cap entitat de lleure

amb el suport del programa Baobab i han sorgit tres propostes que es troben en fase de gestació, dues de les quals es preveu que durant l'any 2019 es puguin establir com a entitat de lleure. De ser així, els 9 barris d'actuació del programa comptarien almenys amb una entitat de lleure.

La participació d'infants i joves en activitats de lleure educatiu és encara baixa en relació a la mitjana de Barcelona.

El nombre total de participants en activitats de lleure en els barris d'actuació equival al 2,8% del nombre d'infants i adolescents empadronats en aquests barris, i a l'1,6% dels joves. Aquesta proporció està allunyada dels valors del conjunt de la ciutat, que es situen en un 9,5% de la seva població infantil i adolescent. Així, la necessitat que inicialment motivava el programa continua ben vigent.

Problemàtica i intervenció

El lleure educatiu ha estat identificat per organismes com la UNESCO o l'OCDE com un element positiu d'igualació d'oportunitats socials i educatives entre infants i joves. No obstant això, sovint es constata que el gaudi d'aquest tipus de lleure es troba desigualment distribuït entre els diferents grups de població, amb una clara associació entre el nivell socioeconòmic i cultural de les famílies i la participació en activitats de lleure educatiu.

Desigualtat territorial en l'accés al lleure educatiu a Barcelona

A la ciutat de Barcelona hi ha una forta desigualtat territorial en l'accés a aquest tipus d'activitats de lleure. D'acord amb un informe elaborat per la unitat d'anàlisi PRISMA –Observatori de la Joventut de l'Ajuntament de Barcelona (Estivill i Guasch, 2018), el curs 2016-17 hi havia a la ciutat 131 entitats de lleure educatiu, que comptaven amb un total de 2.880 joves responsables (monitors/es, caps i responsables de federació) i 17.147 infants i adolescents participants. Tanmateix, la seva distribució sobre el territori era força desigual, amb una vintena de barris on no hi havia cap entitat de lleure. Aquests barris coincideixen amb algunes de les zones amb una menor renda familiar disponible (5 barris de Sant Martí i 8 de Nou Barris), tot i que també amb alguns dels que la tenen més elevada.

Els barris de Barcelona sense cap entitat de lleure coincideixen amb algunes de les zones amb una menor renda familiar disponible

El programa Baobab

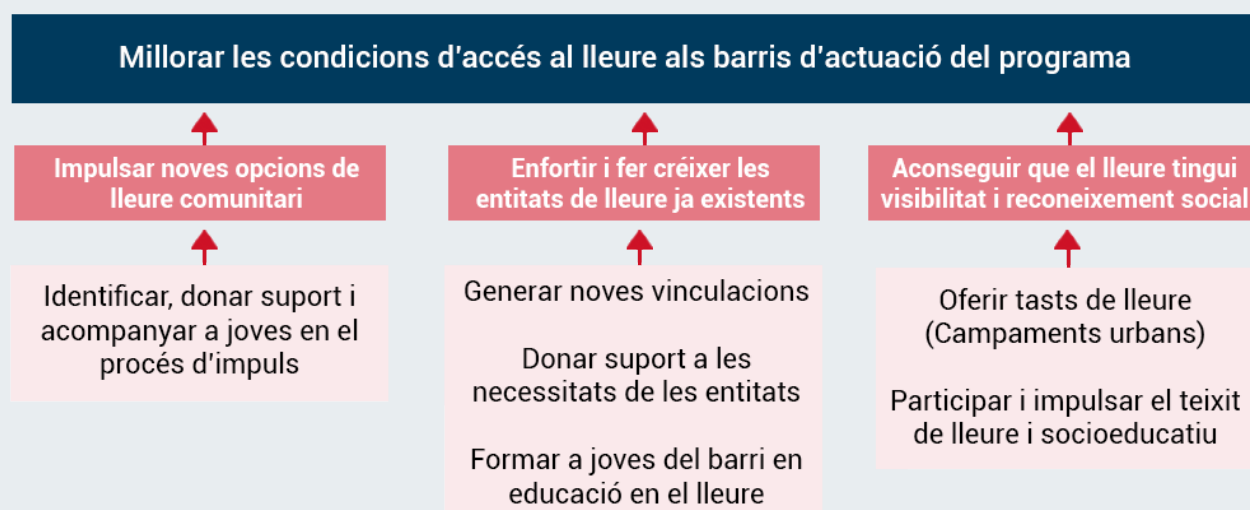
El programa, posat en marxa l'any 2016 per l'Institut Municipal d'Educació de Barcelona en el marc del Pla de Barris, neix amb la voluntat de donar resposta a una situació de desigualtat en les oportunitats educatives i de lleure comunitari d'infants i joves a barris d'acció prioritària a la ciutat de Barcelona, pertanyents als districtes de Sant Andreu, Nou Barris, Sant Martí i Sants-Montjuïc.

El programa vol incidir en el volum i la qualitat de l'oferta de lleure educatiu a través de diversos propòsits.

- Impulsar noves opcions de lleure comunitari en aquells barris on no existeixin o on aquestes es considerin insuficients.
- Enfortir i fer créixer les entitats ja existents.
- Influir en la demanda de lleure educatiu.

Assolir aquests tres objectius ha de garantir l'accés de joves i infants a activitats de lleure comunitari, la qual cosa, en última instància, representaria una millora de les seves oportunitats educatives.

Teoria del programa Baobab

Avaluació i resultats

L'avaluació s'ha centrat en la implementació del programa Baobab i s'ha dut a terme mitjançant una anàlisi qualitativa i una quantitativa complementàries per tal de valorar en quina mesura el desenvolupament de Baobab ha estat coherent amb les previsions del seu disseny original i de quina manera ha estat adaptat a les particularitats del context concret on es desplega.

Quina és la població diana del Baobab i com s'està atenent?

Baobab es dirigeix a infants i joves dels barris d'acció prioritària de Barcelona, on l'accés d'aquests a activitats de lleure educatiu comunitari és reduït.

El programa pretén arribar a la població diana a través dels actors i els recursos presents a cada barri i que ja tenen un vincle amb ella. En aquesta línia, proposa que siguin els propis joves dels barris d'actuació els que creïn activitats de lleure enlloc dels professionals i responsables municipals. D'aquesta manera, el procés és més lent i més complex que la provisió directe d'activitats de lleure, però s'espera generar una major implicació.

Quina és la taxa de participació en entitats de lleure als barris d'actuació?

El nombre d'infants i adolescents que participen en entitats de lleure en els barris on s'ha aplicat el programa encara es troba allunyat respecte a la xifra mitjana de Barcelona.

En els barris d'actuació s'identifiquen un total d'11 entitats de lleure consolidades i 3 en procés de gestació, que conjuntament compten amb un total de 151 joves i 433 infants i adolescents. El nombre total de partici-

pants equival al 2,8% del nombre d'infants i adolescents empadronats en aquests barris, i a l'1,6% dels joves.

Aquesta proporció està allunyada dels valors del conjunt de la ciutat, que se situen en un 9,5% de la seva població infantil i adolescent.

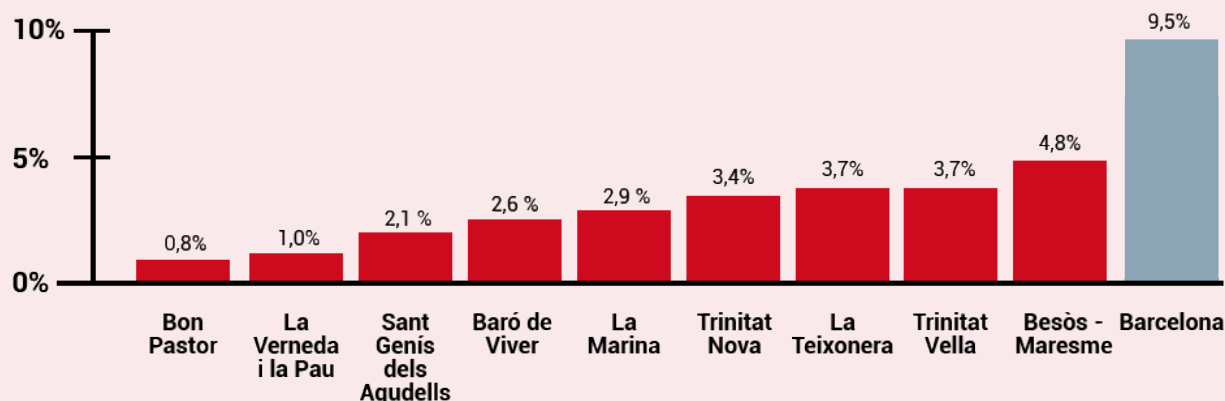
Resultats del programa

El programa Baobab ha anat evolucionant fins a arribar a comptar amb unes complicitats i aliances als diferents barris que han permès engegar propostes ambicioses que poden portar a que els nou barris d'actuació del programa comptin almenys amb una entitat de lleure.

Entre els factors d'èxit es troben l'establiment de relacions de col·laboració amb actors potents que comparteixin la diagnosi i les principals línies estratègiques del programa, un seguiment intens de les famílies i la visibilitat i el reconeixement dels monitors com a vies per a la captació d'infants.

Baobab ha permès engegar propostes ambicioses que poden portar a que els nou barris d'actuació comptin amb almenys una entitat de lleure

Nombre d'infants i adolescents que participen en entitats de lleure respecte la població del barri (2018)

Aprentatges

La participació en entitats de lleure encara es troba molt lluny dels nivells mitjans del conjunt de la ciutat

Baobab apropa el lleure educatiu a infants que no en gaudeixen habitualment i ha contribuït a la gestació de projectes estables en barris que no disposaven de cap cau o espai. Tot i així, la problemàtica a què vol respondre el programa segueix ben vigent.

Els barris d'actuació en molts casos no compten amb una tradició pròpia de lleure comunitari ni existeix la demanda de disposar d'una oferta de lleure al barri

La visibilitat del lleure educatiu als barris d'actuació és una condició necessària per assolir els objectius del programa i també per assegurar la sostenibilitat de l'oferta de lleure més enllà de l'impuls que pugui representar el Baobab i altres accions en el marc del Pla de Barris.

L'avaluació del programa Baobab ha de permetre mantenir un seguiment d'allò que el programa fa i aconsegueix

L'avaluació del programa ha contribuït a sistematitzar les estratègies per a la construcció de noves propostes de lleure educatiu i a identificar-ne possibles factors d'èxit.

Recomanacions

Potenciar les aliances amb actors i recursos educatius i associatius

Cal oferir als monitors del barri visibilitat davant d'infants, famílies i altres professionals, i incentius per facilitar que es comprometin i es mantinguin implicats en l'associacionisme educatiu. Seria convenient que federacions de lleure i recursos destinats a l'associacionisme intensifiquessin el suport a les entitats de lleure dels barris d'actuació del programa.

Consolidar els campaments urbans com a acció per enfortir les entitats de lleure

S'hauria de donar protagonisme a les entitats en l'organització dels campaments urbans. Cal que les entitats hi tinguin visibilitat i fer seguiment de les persones interessades per tal d'assegurar que els campaments serveixin efectivament per vincular infants i joves a les entitats.

Seguir monitoritzant el programa per conèixer la seva evolució

Es recomana replicar la recollida de dades que s'ha realitzat per aquesta avaluació per veure l'evolució del programa i tenir, així, les dades necessàries per a reflexionar sobre el seu funcionament i resultats i poder emprendre accions per a la seva millora.

Podeu consultar l'informe complet a ivalua.cat